

Kadın İnfaz Koruma Memurları Women Guards

Prof. Dr. İpek MERÇİL

Galatasaray Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, İstanbul / Türkiye

ORCID : 00

Arş. Gör. Seçil DOĞUÇ ERGİN

Galatasaray Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, İstanbul / Türkiye

ORCID : 00

ÖZET

Cezaevleri mahpuslar ve orada çalışan görevliler olmak üzere iki önemli gruba ev sahipliği yaparlar. İnfaz koruma memurları da mahpuslar ile aynı alanı ve bir ölçüde aynı kaderi paylaşarak bir tür kapatılma yaşarlar. İnfaz koruma memurları cezaevlerinde güvenlik ve gözetimden ve mahpusların infaz sürelerinde iyileştirme, rehabilite etme amaçlı çeşitli uygulama ve programlardan sorumludurlar. Türkiye’de kadın mahpus sayısının hızlı artışına paralel olarak kadın cezaevi ve bu cezaevlerinde çalışan kadın görevlilerin de sayıları artmaktadır. Kadın mahpuslar gibi kadın cezaevi görevlileri de sosyal bilim araştırmaları konuları arasında zorlukla yer edinmektedirler. Bu makalede Nisan 2011-Mayıs 2012 tarihleri arasında Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda gerçekleştirilen saha çalışması sırasında cezaevinin farklı bölümlerinde çalışan kırk kadın infaz koruma memuruyla yapılan derinlemesine görüşmelerden yola çıkılarak memurların kurum içi görev dağılımı, iş tanımları, özlük hakları, meslektaşları, amirleri ve mahpuslarla olan ilişkileri irdelenmektedir. Son yıllarda infaz koruma memurluğu görevini seçen yüksek tahsilli gençlerin sayılarının artması mesleğin icra ediliş biçimlerini değiştirdiği gibi söz konusu gençlerin eski memurlar ve mahpuslar ile ilişkileri de değişmiştir.

Anahtar kelimeler: kadın, cezaevi, infaz koruma memuru

ABSTRACT

Prisons host two important groups, prisoners and staff who working there. Prison guards also experience a form of confinement and share the same space and, to some extent, the same fate as prisoners. Guards are responsible for security and surveillance in prisons, and also for various practices and programs aimed at improving and rehabilitating prisoners' execution times. In parallel with the rapid increase in the number of women prisoners in Turkey, the number of women's jail and women employees working in these jails is increasing. In this article will discuss the data obtained as a result of a field work realized in "Bakırköy Women Closed Penal Institution" from April 2011 to May 2012. We conducted in-depth interviews with forty female guards who worked in this institution. We will try to analyze job descriptions, personal rights, relations with colleagues, superiors and prisoners of these women guards. In recent years, the increase in the number of highly educated young people who have chosen the duty of guardianship has changed the way that this profession is performed, and the relations of these young people with the older guards and prisoners have also been changed.

Keywords: woman, prison, guards

1.GİRİŞ

Kırdan kente göçün hızlanması, kent ortamında kadınları denetim altında tutan geleneksel mekanizmaların gücünü kaybetmesi ve kadınların kamusal alandaki faaliyetlerinin çoğalması suçla

ilişkili eylemlere sürüklenen kadınların sayısının her geçen gün artmasına neden olmaktadır. Neo-liberal ceza anlayışı ve sosyal devletin ceza devleti lehine gerilemesi (Wacquant, 1999) sonucunda dünya genelinde özgürlüğünden mahrum bırakma cezasına daha sık ve daha uzun süreler için başvurulmakta ve kadınlar da bu politikalardan nasiplerini almaktadırlar. Bu makalede verilerinin bir bölümünü inceleyeceğimiz saha çalışmamızı sonlandırdığımız Mayıs 2012 tarihinde Türkiye’de kadın mahpus sayısı 4.609 iken bu sayı 31 Aralık 2018 tarihi itibarıyla 10.285’e çıkarak beş buçuk yılda yaklaşık 2,2 kat artmıştır. Hapsedilen kadın sayısının artması sonucunda kadın cezaevlerinin ve oralarda çalışan kadın görevlilerin de sayıları yükselmiştir. 2012 yılında sayısı beş olan kadın cezaevi sayısı ise 2020 yılında on altıya yükselmiştir.

Bakırköy Kadın Cezaevinde gerçekleştirilen saha araştırması öncesi yapılan ön hazırlıklar ve okuma faaliyetleri sırasında araştırma ekibi Türkiye’de kadın mahpuslar ile ilgili bilimsel çalışmaların azlığı konusunda hayrete düşerken kadın infaz koruma memurları ile ilgili bilimsel makaleye rastlayamamanın şaşkınlığını yaşamıştır. Cezaevi çalışmaları dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de androsantriktir. “Erkeklerin hapisane deneyimleri, sayısal üstünlükleriyle meşrulaştırılarak, temel referans noktalarını oluşturur” (Rostaing, 2017). Kadın mahpuslar gibi kadın infaz koruma memurları da sosyoloji araştırmalarının öznesi olmamış, araştırmacıların dikkatini çekmemiştir.

Bu eksikliği fark eden ve Bakırköy Kadın Cezaevi’nde gerçekleştirilecek saha çalışması öncesinde yapılan ön araştırma sırasında infaz koruma memurları tarafından araştırmaların hep tek yönlü olduğu ve sadece mahpusları kapsadığı konusunda dikkati çekilen araştırma ekibi “Türkiye’de Kadın Suçluluğu ve Cezaevinde Kadın Olmak” konulu araştırmayı kadın infaz koruma memurlarını da kapsayacak şekilde genişletmeyi uygun bulmuştur. Bu bağlamda araştırma hipotezlerine “Cezaevinde yalnızca kadın mahpusların değil kadın ceza ve infaz koruma personelinin de ihtiyaçları, güvenlik kaygıları, iş yaşamından beklentileri ve mesleklerinin aile ve sosyal yaşantıları üzerindeki etkileri erkek ceza ve infaz koruma personelinden farklıdır” hipotezi de eklenmiştir.

2.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Sosyolog ve hukukçulardan oluşan araştırma ekibi¹ Nisan 2011-Mayıs 2012 tarihleri arasında Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda gerçekleştirilen saha çalışmasında derinlemesine görüşme, anket ve gözlem gibi farklı sosyolojik araştırma tekniklerini bir arada kullanmıştır. Bu bağlamda yüz yirmi adli mahpus ile (Türk vatandaşı hükümlü veya uzun süreli tutuklu) anket (yüz dokuz anket geçerlidir), kırk hükümlü (yabancı uyruklu ve Türk vatandaşı) ve kırk infaz koruma memuru ile derinlemesine görüşme yapmıştır. Ayrıca kurumda farklı bakanlıklara bağlı olarak çalışan vaize, öğretmen, sağlık memuru, hemşire ve doktorla ve çeşitli ceza infaz personeli ile de derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmasından elde edilen verilerin analizi SPSS programı kullanılarak yapılmıştır. Derinlemesine görüşmeler için tematik bir inceleme uygun görülmüştür. Araştırma kapsamında görüşülen infaz koruma memurlarına onları tanımlayacak kodlar verilmiştir. Örneğin İKM: İnfaz koruma memuru, İKM 1, 1 no’lu infaz koruma memuru anlamına gelmektedir.

Yukarıda adı geçen kapsamlı araştırmanın en önemli özelliklerinden bir tanesi Türkiye’de ilk kez kadın infaz koruma memurları üzerinde bilgi üretilmesi ve bu bilgilerin cezaevi sosyolojisinin araçları kullanılarak incelenmesidir.

Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği Mahpusların İslahında Asgari Standart Kuralların 53.maddesi’nde belirtildiği üzere kadın mahpuslar sadece kadın görevliler tarafından dinlenebilir ve izlenebilir. Bakırköy Kadın Ceza İnfaz Kurumu da bu kurallara uygun olarak iç güvenlik görevlilerinin kadınlardan oluştuğu bir kurumdur. Bakırköy Kadın Ceza İnfaz Kurumu’nda, on beş ay boyunca

¹ “Türkiye’de Kadın Suçluluğu ve Cezaevinde Kadın Olmak” başlıklı araştırma Eylem Aksoy Retornaz, İpek Merçil ve Seçil Doğuç tarafından tasarlanarak gerçekleştirildi ve ilk araştırma raporu adları geçen üç araştırmacı tarafından yazıldı.

yürütülen saha çalışması sırasında infaz, eğitim, personel kalem, emanet para, iş yurdu, kantin, mektup okuma, telefon dinleme-dijital kayıt, ambar, vardiya, hazır kıta, ziyaret kabul, mahkûm kabul, kreş, personel-avukat- ziyaretçi kapısı, optik kayıt, nizamiye, emanet eşya, kamera kontrol, revir, malta birimlerinde görev yapan ve yönetici sekreteri olarak çalışan kırk infaz koruma memuru ile görüşme yapılmıştır. Bu makalede araştırmanıza katılan infaz koruma memurlarının cezaevi içindeki gündelik hayatlarına odaklanarak kurum içi görev dağılımı, iş tanımı, özlük hakları, meslektaşlar arası ilişkiler, amirlerle ilişkiler ve mahpuslarla ilişkiler gibi konuları irdeleneceğiz.

3.KADIN İNFAZ KORUMA MEMURLARI

Kadın infaz koruma memurları kadın cezaevlerinde, kadın ve erkek mahpusların ayrı bölümlerde kaldığı karma cezaevlerinde kadın mahpusları gözetmek üzere ve erkek cezaevlerinde ise nizamiyede mahpusların kadın ve çocuk yakınlarını ve cezaevine herhangi bir sebeple gelen kadın ziyaretçilerin üst aramalarını yapmak üzere görevlendirilirler. Kadın cezaevlerinde görevli memurların iş yükleri daha ağır olmakla birlikte çalışma koşullarının daha rahat olduğunu söyleyebiliriz.

Foucault hapishaneyi şiddet, korku ve kuşku ile özdeşleştirir ve hapishanelerin karanlığının yurttaşlar için bir güvensizlik kaynağı olduğunu, yurttaşların burada büyük haksızlıklar yapıldığını düşündüklerini ifade eder (Foucault, 2015:181). Chauvenet'ye göre cezaevlerinin meşruiyeti her zaman tehlikeli ve ahlaksız olarak tanımlanan mahpusların temsiline bağlı olarak yaydıkları korkunun üzerine oturur (Chauvenet, 2006). Korku cezaevi ile özdeşleşmiş bir duygudur, içinde yaşayanlara, çalışanlara, mahpus yakınlarına ve bütün topluma korku verir. Cezaevinin sosyal temsili «geleneksel olarak kadınlarla ilişkilendirilmiş olan değerler ile çatışır» (Boutron, Constant, 2014). Toplumda cezaevinin kadınlara uygun bir yer olmadığı algısı yaygındır. Bu durum cezaevinin kadın çalışanlarına da sirayet eder. Ayrıca cezaevi temelleri ve işleyiş biçimleri bakımından son derece eril bir organizasyondur (Malochet, 2007: 10) . Bu eril kurumda görev yapan kadın görevliler erkek mahpuslar düşünülerek, erkekler tarafından kuralları ve icra şekilleri belirlenmiş bir mesleği icra ederler. İnfaz koruma memurluğu, toplumsal algı tarafından genellikle “erkek mesleği” olarak kabul edilir.

4.ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Araştırma Gurubunda Yer Alan Kadın İnfaz Koruma Memurlarının Sosyo-Demografik Özellikleri

Araştırmamıza katılan kadın infaz koruma ve infaz koruma baş memurları 1963 ila 1992 yılları arasında genellikle Anadolu kentlerinde doğmuşlardır. Kır kökenli ve çok çocuklu ailelerden gelmektedirler. Sadece yedi memur iki çocuklu ailede, diğerleri ise çocuk sayısı üç ile on bir arasında değişen kalabalık ailelerde yetişmişlerdir. İçlerinde sadece beşi İstanbul doğumludur.

Görüşüğümüz memurlardan yirmi ikisi evli, biri dul ve on beşi bekârdır. Evli olan memurlar tek evlilik yapmışlardır. Evli olan memurların 17sinin eşi yine devlet memurudur (on iki polis, infaz koruma memuru, jandarma). İki memurun eşi işçi ve işçi emeklisi iken diğerlerinin eşleri serbest meslek sahibidir.

Pek çoğu kalabalık ailelerde yetişmelerine rağmen çocuğı olan memurlardan on ikisi bir çocuk annesi, üçü iki çocuk annesi ve ikisi de üç çocuk annesidir. Çocuk sayısının azlığı görüğülen memurların bir bölümünün genç ve yeni evli oluşlarıyla açıklanabilir. Zira on yedi memur henüz meslek hayatlarının ilk iki yılı içerisindeydi. Bununla birlikte yaşı ileri olan memurlar da doğdukları kentten, kendi ailelerinden uzakta, kendilerine çocuk bakımında yardımcı olabilecek aile bireylerinin yokluğunda çoğı kez tek çocukla yetinmek zorunda kalmışlardır. Büyük kentte memur

aileleri olarak yaşanan ekonomik sıkıntılara ceza infaz sisteminde çalışmanın ağırlığı, çalışma saatlerinin belirsizliği eklenince çocuk sayısı azalmıştır. (Merçil, 2018: 104,)

Bakırköy Kadın Ceza İnfaz Kurumu'nda görev yapan memurların çoğu eğitimlerine devam etmekteydiler. On yedi memur halen Açık Öğretim Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde dört yıllık lisans eğitimini (on dört kişi) veya iki yıllık meslek yüksekokulu eğitimini (üç kişi) sürdürmekteydi. Bu memurlar arasında daha önce iki yıllık meslek yüksekokullarından mezun olanlar da vardı. Görüştüğümüz memurlardan sadece üçü lise tahsilinden sonra eğitimlerine devam etmemişlerdi. On memur dört yıllık örgün veya açık öğretim kurumlarından mezun olarak lisans derecesini almışlardı. Yedi memur ise iki yıllık ön lisans derecesine veya meslek yüksekokulu diplomasına sahipti. Sadece yedi memur sınırlı derecede İngilizce bildiklerini ifade etmişlerdi.

4.2.Cezaevi İçinde Görev Dağılımı ve İş Tanımı

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 18/2 c maddesinde infaz ve koruma memuru, güvenlik ve gözetimden sorumlu personel olarak tanımlanmıştır. Söz konusu Tüzük'ün 22. maddesinde infaz ve koruma baş memuru ile infaz ve koruma memurunun görev tanımı yapılmıştır. Ancak, memurlarla yaptığımız görüşmelerde cezaevinde bu tanımın kapsamını aşan, görev tanımı ile bağdaşmayan, çok çeşitli işlerde çalıştıklarını belirtmişlerdir. Cezaevi içerisinde memurların hangi birimde görevlendirilecekleri kurum müdürü tarafından belirlenir. Görev tanımları belirgin değildir. Pek çoğu eğitim aldığı ve daha faydalı olabilecekleri birimlerde görevlendirilmemişlerdir.

Telefon dinleme, dijital kayıt işleri yapıyorum. Pozisyonum müdür bey tarafından belirlendi. İki yıldır aynı yerde çalışıyorum. Memnunum. Aldığım eğitim ile alakalı değil. Bankacı olduğum için muhasebe olabilirdi ama yabancı dil bilgimi değerlendiriyorum (İKM 16).

Cezaevinde hiç kimsenin iş tanımı belli değildir. İlk kimliğiniz infaz koruma memuru olmaktır. Sonuçta olay olduğunda müdahale etmekle yükümlüsünüz. (İKM 17)

İnfaz koruma memurları görevlerini yerine getirirken pek çok rolü aynı anda oynamak zorundadırlar. Mahpusların ihtiyaçları ve cezaevindeki günlük olayların gerektirdiği şekilde memurlar psikolog, avukat, pedagog, öğretmen, anne, abla, doktor, hemşire gibi çeşitli rolleri üstlenmek durumunda kalabilirler.

Müdür görüşlerine çıkarıyorum. Dilekçeler, içerideki sorunları dinleme. Hem anne, hem doktor, hem psikolog oluyorsun. Sorunları dinleyip sorunları çözmek. Mahkûmları yetkililer ile bir araya getirip sorunları çözmek. Belirli bir işim yok. Nerede yoğunluk var ise orada görev yapıyorum. Burada tek bir görevimiz yok. Mahkûmla beraber bütün sorunları yaşıyoruz. (İKM 32)

Cezaevi içerisindeki gündelik hayatın akışına veya çıkabilecek olağanüstü durumlara bağlı olarak memurların görevlendirildikleri birimler her an değişebilir veya her an görev tanımları içinde yer almayan bir sorumluluk yüklenmeleri gerekebilir.

Vardiyada baş memurum. Bütün her şeyden sorumluyuz. Mahkûmlardan, personelden (İKM 34)

Valla burada iş tanımı ihtiyaç duyulan her yere takviye kuvvet olmak. Anlık olarak değişebilir o yüzden yaptığımız iş.(İKM 9)

“İnfaz koruma memuru resmi olarak bir icracıdır. Kendi yapacağı görevlere ve kullanacağı kaynaklara kendi karar veremez” (Chauvenet vd., 1994: 7). Memurların pek çoğu özellikle hazır kıtada görevli olanlar her sabah işlerine geldiklerinde hangi işi yapacaklarını, nerede görevlendirileceklerini son anda öğrenirler.

Hazır kıtadayım ben. En hareketli birim burası. Hastaneye, adliyeye, avukat görüşmelerine götürüyoruz. Ziyaret... Aynı zamanda anında müdahale ekibi. Teknisyen refakatçisiyiz. (İKM 35)

Saat sekizde mesaiye başlıyoruz sabahları. Aramadan geçiyoruz girişte, sonra içeri giriyoruz. Sabah sayımına katılıyoruz. Çünkü dilekçeleri biz topluyoruz, sonra onları kaşeler, ilgili birimlere dağıtma işi de bizimdir. Sonrasında bazımız mahkemeye götürme, bazımız hastaneye götürme, diğeri temizlik elemanlarını alır onları yerine götürür. Yani o gün benim ne yapacağım belli değil, iş durumuna göre baş memur bizleri dağıtır. Mesai beşte biter. (İKM 11)

Memurlar görevlendirildikleri birimlerin dışında oradaki görevlerini aksatmadan genel aramalara ve açık görüş günlerinde misafir aramalara da katılmak zorundadırlar.

Personelin özlük işleri ile ilgileniyorum. İki yüz on personel var. Bütün yazışmalar, dilekçeler, izinler, terfiler, soruşturmalar. Revire, kreşe, psikoloji ve eğitim birimlerine de yardım ediyorum. (İKM 29)

Vardiya memuruyum. Her angarya işe bakıyorsun. Hastanesi, avukatı her iş size kalıyor. Hem yoğun, hem soğuk, hem gece sabaha kadar uykusuzluk. Az bir personel ile gece nöbetini tamamlamaya çalışıyoruz. (İKM 30)

İnfaz koruma memurları güvenlik ve gözetim kapsamındaki rutin görevlerinin yanı sıra mahpusların infaz sürelerinde iyileştirme, rehabilite etme amaçlı çeşitli uygulama ve programlarda sorumluluk alabilirler (Yücel, 2017: 62). Bu sorumluluk ve yukarıda belirtilen şekilde memurların farklı görevleri, zaman zaman bir biriyle çatışan rolleri üstlenmek zorunda kalmaları mahpuslar üzerinde olumsuz etkiler yaratmakta ve onların asıl sorumlulukları olan güvenlik ve gözetim görevlerinin yerine getirilmesi sırasında sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Mahpuslara yönelik görev ve sorumlulukların yanında memurlar kendi birimlerinin temizliğini kendileri yaparlar. Saha çalışmamız sırasında infaz koruma memurlarının cezaevi yöneticilerinin ihtiyaçları doğrultusunda sekreterlik ve çaycılık gibi görevleri de üstlendiklerine şahit olduk.

4.3.İnfaz Koruma Memurlarının Özlük Hak Talepleri

Türk mevzuatında kadın ceza infaz personelinin çalışma koşulları ve kadın olmasından kaynaklanan özel durumuna ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu husustaki tek düzenleme istihdam aşamasında kadın infaz koruma memurlarının boy ve kilosuna ilişkindir.

İnfaz koruma memurları ile yaptığımız görüşmelerin büyük bölümünü memurların özlük haklarıyla ilgili talepleri oluşturmuştur. Memurların içinde buldukları ceza infaz sistemi ile ilgili en önemli eleştirileri kendi özlük haklarına ilişkindir. Bu eleştiriler arasında kadrolu ve sözleşmeli personel ayırımı birinci sırayı işgal eder. İnfaz ve koruma memurları işe alınma süreçlerinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. maddesi uyarınca kadrolu veya sözleşmeli personel olarak istihdam edilmektedirler. Bu durum memurların özlük hakları bakımından farklılıklar yaratmaktadır, sözleşmeli personel aynı işi yaptıkları kadrolu personele göre hak kaybına uğramaktadır.

İnfaz koruma memurları özlük hakları konusunda en sorunlu memur gruplarından birini teşkil ettiklerini sıklıkla ifade ederler. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 22/9 maddesi uyarınca infaz ve koruma baş memurları ile infaz ve koruma memurlarının, zorunlu hâller dışında, günde sekiz saat çalışmaları ve haftada iki gün tatil yapmaları esastır. Ancak infaz koruma memurları Tüzük' de düzenlenen çalışma esaslarına uyulmadığını belirtmişlerdir.

Biz çalıştığımızın karşılığını alamıyoruz. Bayramlarda çalışıyoruz. Mesai yok. Vardiyada çalışınca akşam 18:00'den sabah 8:00'e kadar çalışıyoruz. Sayıma kalınca çıkmamız 9:00'u buluyor. Hep kıt kanaat idare ederek geçinmek zorundayız. Olağanüstü bir durum olursa yirmi dört saat de kalıyoruz. (İKM 32)

Çalışma esasları ile ilgili bir başka sorun ise infaz koruma memurlarının fazla mesai ücreti

ödemesinden yararlanamamalarıdır. Gerek memur azlığından gerekse ceza infaz kurumunun özellikleri gereği uzayan ve mesai saatleri ve günleri dışına sarkan çalışma düzeni içinde bulunmalarına rağmen memurlar mesai ücreti alamamaktadırlar. Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı çalışanlarına ve yüksek yargı mensuplarına fazla çalışma ücreti ödenmesine rağmen cezaevinde çalışan infaz koruma personeli mesai ücreti kapsamı dışında bırakılmıştır.

Eğitim merkezinde görev yapan infaz koruma memurları nöbet parası alıyor. Adliyede çalışan infaz koruma memurları alıyor. Cezaevinde çalışanlar almıyor. Adaletsizlik içinde adalet arıyoruz. Adalet Bakanlığı'nda çalıştığımdan beri adalete inanmıyorum. (İKM 28)

Kendi taleplerinin Adalet Bakanlığı nezdinde dikkate alınmadığını ve savunulmadığını düşünen memurlar görüşmeler sırasında sık sık bağlı buldukları bakanlığa şikâyetlerini dile getirmişlerdir. Memurlar devlet tarafından unutulduklarını ifade ederken mahpuslarla aynı kaderi paylaştıklarının da altını çizmişlerdir. Kırgınlık, küskünlük, aidiyet hissinin zedelenmesi en çok dile getirilen duygular arasında yer almaktadır.

Biz devletin unuttuğı memurlarıdır. (İKM 12)

Adalet Bakanlığı en az bize değer veriyor. Cezaevinin temel direği biziz. (İKM 31)

Dışarıdan görüldüğü gibi değil. Esas biz çekiyoruz. Bizimki müebbet gibi. (İKM 28)

İnfaz koruma memurları arasında özlük hakları açısından kendi meslek gruplarını polis, ya da asker ile karşılaştırmak yaygındır. İnfaz koruma memurları özellikle emniyet teşkilatı mensuplarına tanınan lojman, servis, sağlık hizmetleri gibi özlük haklarından faydalanabilmek için İçişleri Bakanlığı'na bağlanmak istemektedirler. Bu koşullar altında ödenen maaş kadar personele tanınan imtiyazlar da önem kazanmaktadır.

Arama olduğunda gidiyoruz. Hadi dedikleri anda gidiyoruz. Yaptığımız işe göre bir polisle bir askerle kıyasladığımızda hiçbir şeyimiz yok. (İKM 23)

Biz güvenlik personeli değiliz. Genel idare hizmetleri sınıfındayız. Polis üç gün peşinden koşuyor. Biz on iki yıl ıslah etmeye çalışıyoruz. (İKM 30)

İnfaz koruma memurluğu genel idare hizmetleri kapsamında değerlendirilmektedir. Bu yüzden iç güvenlik personelinin özlük hakları infaz koruma memurlarına verilmemektedir. Kendilerini polisler gibi iç güvenlik personeli olarak gören infaz koruma memurları onlar ile aynı özlük haklarına sahip olmamanın hayal kırıklığını yaşamaktadırlar.

İç güvenlik memuruyum polisler gibi. Hep itilen memur olduk. Onların havasına bile sahip değiliz. Polis akbil kartını gösterip geçiyor. Ayda atmış lira. Biz resmi kıyafetle de basıyoruz akbili. Vatandaş gülüyor. Bari resmi kıyafetli iken biz de polis gibi kartımızı gösterip geçebilelim. Otobüse binerken armamızı çıkartıyoruz. Güvenlik gibi yapıyoruz. Ayrıca resmi kıyafetle işe gelmeye zorlanıyoruz. (İKM 1)

Riskleri çok. Maaşımız yeterli değil. Kolluk kuvveti olarak geçiyoruz. Bir askerin polisin yararlandığı haklardan faydalanamıyoruz. Yıpranma yok. Diğer üniformalı mesleklerin gördüğü saygınlığı göremiyoruz. Vatandaş ne polis, ne zabıta olarak görüyor. Arada derede bir meslek. Üniforma ile akbil basıyoruz. Akbili kurum veriyor. Ayda seksen lira. Polis basmıyor. Yetmiyor. Bir kez basınca iki lira yazıyor. İstanbul büyük şehir aktarmalı seyahat ediliyor. (İKM 25)

Normal memur maaşı verip kolluk kuvveti gibi kullanıyorlar bizi. Fazla mesai ücreti yok. Kolluk kuvveti daha yüksek maaş alıyor. (İKM 6)

Ceza infaz kurumunun iş yükünün ağırlığı, zor şartları, çalışma saatlerinin uzunluğu, memur azlığı, her çalışan için sıradan kabul edilecek haklardan mahrum kalmak, bayramda, resmi tatillerde çalışmak zorunda olmak, yıllık izni istediği zaman kullanamamak infaz koruma memurlarının diğer meslek sahiplerine göre daha çabuk yıpranmasına sebep olmaktadır. Yıpranma payı talebi

memurların tamamına yakını tarafından dile getirilmiştir. Kolluk güçlerinin muhatap olduğu grupla çalıştıkları halde kolluk güçlerinin yararlandığı yıpranma payı haklarından yararlanamamaları önemli sorunlardan birini teşkil etmektedir.

Bu görevde baya yıpranıyoruz. Emeklilik için yaş sınırı konmasın. Bu kadar yıpranmışken verimli olamıyoruz. Topluma kazandıracağımız kişilere bir faydamız dokunmuyor. (İKM 20)

Cezaevleri mahpuslar ve orada çalışan görevliler olmak üzere iki önemli gruba ev sahipliği yaparlar. Bir arada ikamet mecburiyetinde olan her iki grup da cezaevi duvarlarının arkasında toplumun uzağında tutulurlar (LHuillier & Aymard, 1997). Bu bağlamda mahpuslar ile aynı alanı ve bir ölçüde aynı kaderi paylaşan infaz koruma memurları da bir tür kapatılma yaşarlar ve diğer iş yerlerinde çalışanların sahip oldukları en temel haklara sahip değildirler. Pek çok ceza infaz kurumunda memurlar için mahpuslardan ayrı bir şekilde hava alabilecekleri açık bir alan dahi mevcut değildir. Diyabet, yüksek tansiyon gibi hastalıkları olan memurların cezaevi içerisinde sağlık durumlarının gerektirdiği beslenme alışkanlıklarını sürdürmeleri imkânsızdır. Mesai saatleri içinde yakınları ile telefonla veya elektronik posta ile iletişim kurmak, iş yerine ziyaretçi kabul etmek, öğlen yemeğe çıkmak, evden yemek getirmek, öğle tatilinde biraz hava almak gibi herhangi bir çalışan için sorun teşkil etmeyecek günlük hayatın sıradan alışkanlıklarından, keyiflerinden infaz koruma memurları mahrumdurlar.

Dışarıya girip çıkamıyoruz. Telefon görüşmesi yapamıyoruz. Baş memurdan izin almak gerekiyor. Yemek söyleyemiyoruz mesela. Kapıda sorun çıkıyor. Her an dikkatli olmak zorundasın. (İKM 4)

Çalışma koşullarından memnun değilim. Gece geldiğimizde daha çok içeride kalıyoruz. Akşam 18:00'de girip sabah 9:00'da çıkıyoruz. O kadar saat içeride kalıyoruz. Personelin havalandırması yok. Nefes alamıyorum (İKM 26)

İletişim hakkımız engelleniyor. Yangında dışarı çıkmamız zor. Mahkûmda saldıracığı aletler, jilet falan var ama bizim copumuz yok. (İKM 35)

Yukarıda künyesini paylaştığımız çalışmamızdan elde ettiğimiz saha verilerini Yonca Güneş Yücel'in "Kilidin Öteki Tarafı Gardiyanlar" kitabına konu olan saha çalışması sonuçları ile karşılaştırdığımızda kadın infaz koruma memurlarının özlük hakları konusunda erkek meslektaşlarıyla aynı görüşleri paylaştıklarını ifade edebiliriz. Kadın memurlar kendi cinsiyetlerinin özelliklerinden kaynaklanan hamilelik, doğum, emzirme süreçlerini içeren özlük hakları taleplerini dile getirmemişlerdir. Bu tür taleplerin ifade edilmemesinde cezaevinin eril karakterinin yanı sıra yukarıda sözünü ettiğimiz şekilde "erkek mesleği" olarak kabul edilen bir mesleği icra eden kadın memurların kadın olmaktan kaynaklanan talepleri dile getirmekten imtina ettiklerini düşünüyoruz.

4.4.Nesil Farklılığının Meslektaşlar Arası İlişkilere Yansıması

Araştırmamıza katılan infaz koruma memurlarının pek çoğunun üniversite öğrencisi ya da mezunu olduklarını belirtmiştik. Ancak son yıllarda işe alınan genç memurlar ile uzun yıllardır ceza infaz kurumunda çalışanlar arasında mesleğe bakış, iş hayatından beklentiler, mesleği icra koşulları konularında önemli farklılıklar vardır. Bu farklılıklar görüşmelerimize çoğu kez iki farklı yaş grubuna mensup memurlar arasındaki nesil farklılığı olarak yansımıştır. Derinlemesine mülakat yaptığımız memurlar 1963-1992 yılları arasında doğmuşlardır. 1960-1970 yıllarında doğan memurları birinci nesil, 1980-1990 yıllarında doğan memurları ikinci nesil olarak gruplandırmak analizlerimizi kolaylaştıracaktır. Söz konusu iki grup birbirlerini "yaşlılar" ve "gençler" olarak tanımlamaktadırlar.

Bu ayrışmanın bir vechesini de mahpuslara yönelik tavır ve tutumların oluşturduğu varsayılabilir. Eski personel olarak değerlendirebileceğimiz 2000 öncesinin daha geleneksel cezaevlerinden beri görevde olan memurların eğitim seviyelerinin yeni personele göre daha düşük olduğu ve mesleki anlamda daha korunmasız ve ağır şartlarda çalışmış olup mahpuslarla daha fazla ilişki içinde

oldukları, psikolog ve sosyal çalışmacı kadroları olmadığından mahpusu gözetmenin yanı sıra mahpusla ilgilenmek ve destek olmakla da yükümlü oldukları; buna karşılık yeni nesil memurların eskilere oranla eğitim seviyelerinin daha yüksek, kanun, tüzük ve yönetmeliklere hâkim ve bağlı, infaz ve koruma personelliğini başka memuriyet olanaklarına bir geçiş imkanı olarak görmeye eğilimli, ve memur ile mahpus arasındaki ilişkiyi daha bürokratik bir şekilde tanzim ederken aralarındaki mesafeyi de açan yeni idari anlayış içinde mesleğe intibak ettikleri düşünüldüğünde böylesi bir ayrışma kanalının varlığı şaşırtıcı olmayacaktır. Nitekim, mahpusların personelin kendilerine karşı tavır ve davranışlarına dair algılarında öne çıkan bir tema eski memurlarla yeni memurlar arasında yaptıkları ayırmadır. Ancak personelin söyleminden yola çıkarak böyle bir ayrışmanın net olarak çizgilerini çizmenin mümkün olmadığı görülüyor.

Üniversite mezunu olarak göreve başlayan ikinci nesil memurlar üniversite tahsiline rağmen devlet memurluğu güvencesi için ceza infaz kurumunu tercih etmek zorunda kalmışlardır. KPSS sınavında kendi meslekleriyle ilgili alanlarda devlet memuru olmaya yetecek puanı alamamışlar ya da kadro problemleri nedeniyle atanamamışlardır. Bu durumda olan memurlar ceza infaz kurumunda kendilerinden düşük eğitim düzeyine sahip memurlar ile aynı statüde olmayı içlerine sindirememektedirler.

Eğitim düzeyi, hayata bakış açısı çok değişiyor yaşlılarda. (İKM 12)

Biz genç olarak işe alındık. Burada yaşlılar vardı. İlkokul mezunu olanlar da. Onlarla aynı statüde olmak üzdü biraz. Konuşma tarzımız uymadı. (İKM 16)

Eski memurlar daha pasifler, daha çekingenler. Bir de büyük bir bıkkınlık var meslekten. Eğitim seviyeleri oldukça düşük. Yeni memurlar ise daha özverili çalışıyorlar. Bir sürü detaylarla uğraşıyorlar. Aramızda bir sürü üniversite mezunu var. (İKM 5)

“Eğitilmiş gençler” ile “deneyimli yaşlılar” arasında yaşanan çatışmalardan bir tanesi kılık kıyafet ve makyaj konularındadır. Gençler ceza infaz kurumunda kadın kimlikleri ile yer edinmeye çalışılırken yaşlılar tarafından bu kimliğin evde bırakılması konusunda sertçe uyarılmaktadırlar. Eski memurlar cezaevinin ve mesleğin eril karakterini sorgulamadan kabul etmişler ve yeni memurlara da aynı düşünme biçimini ve davranış kalıbını benimsemişler hususunda baskı yapmaktadırlar.

İşi öğrenene kadar bizden büyük olan ablalarımızla çatışma yaşadık. Burada her koşulda göze batıyorsunuz. Bir keresinde kırmızı oje sürdüm. Beni rezil ettiler. Topuklu ayakkabı yasak. Makyaj pek hoş karşılanmıyor. Yaşlılara göre mahkûmla muhatap olmamak lazım. (İKM 3)

İlk işe başladığımızda eski memurlar çok korkuttu makyaj konusunda. Makyaj yapmayın, mahkûmlar sizi kıskanır kötü davranırlar dediler. Ama biz makyaj yapıyoruz. Üstelik mahkûmların da çok hoşuna gidiyor. İçimiz açıldı diyorlar. (İKM 9)

Gençlerin eğitimlerinin verdikleri güvenle emirlerin çoğunu sorgulamadan yerine getirmemeleri, başka bir kuruma geçmek gibi hayalleri, bu hayal ile işlerini gerektiği gibi yapmadıkları, mesleği araçsallaştırdıkları ve meslek olarak görmedikleri düşüncesi yaşlı memurların eleştiri konuları arasındadır.

Genç ve deneyimli personel arasında kültür farkı var. Gelen çocuklar üniversite mezunu. Eskiden alınanlar ortaokul, ilkokul mezunu. Gençler daha dik kafalı. Burayı basamak olarak kullanıyorlar. (İKM 23)

Yeni kuşaklar mesleklerinin farkında değiller. Bir işi yaparken herkes geri kaçıyor. İşlerini yapmak istemiyorlar. ‘Ben okulu bitirince gideceğim, bu işi yapmam’ diye bakıyor. (İKM 19)

Yaşlı memurlar gençlerin işe başladığı ceza infaz kurumunun yirmi yıl öncesindeki kurumla aynı olmadığını, “duvarların arkasında belirli kuralların gevşetilmesi, mahpusların maddi yaşam koşullarının iyileştirilmesi, cezaevlerinin çok sayıda paydaşa açılması, çeşitli faaliyetlerin

düzenlenmesi ve sınırların geçirgenliğinin artması anlamına gelen cezaevi sisteminin özgürleşmesini” (Lhuillier&Aymard, 1997: 12) kabul etmekte zorlanmaktadırlar. Kendi gördükleri baskıları, üstlerine gösterdikleri saygıyı ve işe başladıkları ceza infaz kurumunun şartlarının zorluğunu belirterek gençlerin işlerine fazla önem vermediklerini dile getirmektedirler.

Gençlerin değişik kişilikleri var. Her şeyi biz biliyoruz diyorlar. Saygısızlıkları var. İspiyonu çok seviyorlar. Biz bizden büyüklere çok saygı ile yaklaşıyorduk. Onları çalıştırmıyorduk. (İKM 20)

Eski/yeni arasında gerilim var. Eski olan yorgun, yeni personelden saygı bekliyor. İlk başlarda bizim üstümüzde eskilerden baskı vardı. Yeni gelenler eğitilmiş, bizim gibi gariban değil, her şeyi görmüş. Annesinin gülü, gözü açık. Saygı problemi var. (İKM 1)

Dayanışma yok. Bizden önceki kuşakla öyle bir çatışma yaşamadık. Arkadaşlarımız bizden tecrübeli idi. Yeni başladığımızda cezaevi koşulları daha zordu. Şimdi yeni kuşaklar ile çatışma var. En başta saygısızlık var. Ben endişe ediyorum. Eski arkadaşlarımdan çok kimse kalmadı. Ben senelerim nasıl geçecek diye düşünüyorum. (İKM 19)

Ayrıca eski nesillerin aksine genç ve eğitilmiş memurlar 12 Eylül Askeri Darbesi'nin ardından cezaevlerinde yaşanan şiddetin toplumsal bellekte bıraktığı izlerden, ana akım kanallarda gösterilen ve geniş kitlelere hitap eden televizyon dizilerinde seyircilere sunulan infaz koruma memuru temsillerinden rahatsızdırlar. Toplum nezdinde kabul gören söz konuş temsiller genç ve eğitilmiş memurların kendileriyle ilgili beklentileriyle çelişmekte ve özsaygılarını zedelemektedir.

4.5.Meslektaşlar Arası Dayanışma

Görüşme yaptığımız memurlara meslektaşları ile olan ilişkilerini ve aralarındaki dayanışmayı ya da olası gerilimleri, çatışma konularını da sorduk. İnfaz koruma memurları işlerinin zorluğu ve ağırlığı nedeniyle birbirleriyle dayanışma içerisinde olmak zorunda olduklarını belirttiler.

Bazen mecburi dayanışma oluyor. İş çok oluyor. Burada yalnız görev yapılmaz. Aşağı yukarı on kişi hastaneye sevk ediliyor. Az kişiyle çok iş yapılıyor. Savcılığa gidiliyor. Bazen savcılık uzak yerlerde oluyor. O giden bütün gün gelmiyor. Doğum oluyor. Memurlar yatan hastanın başında nöbet tutuyor. Yatan hastalar nöbetleşe bekleniyor. (İKM 32)

Dayanışma var. Burada her şey birbirine bağlı işliyor. Dayanışma olmazsa işleyiş durur. (İKM 7)

Dayanışma ister istemez olmak zorunda. Burada insanlar birbirini sevmese de birbirini kollamak durumunda. Çünkü bir kişinin hatası herkesin başını yakabilir. Yani ben biri bir şeyi ihmal ettiğinde ya da yanlış yaptığında, bana ne o düzeltsin deyip boş veremem. İlgilenmem gerekir o konuyla, yoksa döner dolaşır o hata herkese mal olur. Mesela bir meslektaşının hatası ya da ihmali sonucunda bir mahkûm elinde jiletle koğuştan çıktı. Bu o memurun hatası olabilir. Ama sen, amaan bırak, dersen o da senin hatan olur. Veya mesela memur arkadaşın görev yerinde yok, onun sorumlu olduğu koğuş butona basıyor sürekli. Senin onun yerine bakman gerek o butona. İşin ucunda ölüm de olabilir nihayetinde, boş veremezsin, ya da onun işi diyemezsin. Yani kişisel egoları bırakmak gerekiyor bir kenara bu meslekte. (İKM 11)

Bazı memurlar meslektaşları ile aralarında bir dayanışma olmadığını, son yıllarda torpille işe alınmaların arttığını hatta torpilsiz kimsenin alınmadığını belirterek torpilli memurların işe girdikten sonra da sürekli kayırılmasının iş düzenini aksattığını, çalışanlar arasındaki dayanışmayı da bozduğunu iddia ettiler.

Herkes kendi torpilini kullanıyor. Bütün insanlar rahatsız. O yüzden dayanışma yok. Eskiden bu yoktu. Herkes işe başlarken torpil yapmışsa yapmıştır. Torpil o işe girene kadardır. Bu torpilli bu işi yapmasın olmaz. İnsan çalışmak bile istemiyor. Bizler senelik izinden başka izin kullanmıyoruz. Onlar başı ağrısı izin alıyor. Açık açık söylüyorlar, benim arkamda şu var diye. (İKM 26)

İnfaz koruma memurları torpil ile yerleştiriliyorlar ve sonrasında da torpil devam ediyor. (İKM 28)

Ceza infaz personeli arasında dayanışma yok. Herkes kendini kurtarma çabasında. Kimse arkadaşım ne olacak diye düşünmüyor. (İKM 3)

Dayısı olan rahat. Buraya gelen herkesin bir dayısı var. Kimisi bölüm değiştirirken bile dayısını karıştırıyor. (İKM 30)

4.6.Cezaevinde Dikey İlişkiler: Memurların Amirleri ve Üstler İle İlişkileri

Cezaevleri hiyerarşik, merkezi ve “neredeyse otokratik yönetim (Pochard, 2010) ” anlayışının hâkim olduğu kurumlardır. İnfaz koruma memurları da bu hiyerarşi içerisinde en alt pozisyonda yer almaktadırlar. Ancak infaz koruma memurlarının eğitim seviyeleri her geçen gün yükselmektedir. Genç memurların arasında üniversite mezunu sayısı artarken lisans eğitimlerini tamamlamaya çalışanların veya yüksek lisans programlarına kayıt olanların sayıları artmaktadır. Memurlar nezdindeki bu gelişmeler ceza infaz sistemi içerisinde uzun yıllardır çalışan ceza infaz personeli tarafından algılanmamaktadır. Çoğu erkek olan savcılar, cezaevi müdürleri, ikinci müdürler ve uzun yıllar boyunca mesleklerini şimdiki ile karşılaştıramayacak kadar zor şartlar altında icra etmiş olan baş memurlar yeni nesil eğitilmiş infaz koruma memurlarının amirlerinden beklentilerini karşılayamamaktadırlar. Özellikle “kurum dışından atanan, daha önce cezaevinde herhangi bir deneyimi olmayan, cezaevlerinin iç işleyişine, sürece hâkim olmayan idareciler cezaevi yönetimiyle infaz koruma memurları arasındaki ilişkiyi çok daha katı, kopuk ve geçirimsiz bir niteliğe büründürmektedirler” (Yücel, 2107: 156). Böylelikle infaz koruma memurları cezaevi içinde karar alma mekanizmalarına dahil olamadıkları gibi mahpuslar konusundaki bilgi ve deneyimlerini de bu süreçlere dahil edememektedirler. Bütün bunlara ek olarak “infaz Koruma memurları tanınmama duygusunu yaşamakta, mahpusların gördüğü ihtimamı görmediklerini iddia etmektedirler” (Yücel, 2107: 93) Bizim saha çalışmamız sırasında da görüşme yaptığımız memurların pek çoğu mahpusla en yakın ilişki içerisinde olmalarına rağmen cezaevi yönetiminde söz hakları olmadığını, cezaevi yöneticileri tarafından dikkate alınmadıklarını hatta tanınmadıklarını ifade etmişlerdir.

İyi bir eğitim aldysanız burada çürürsünüz. Burada kendi kendinizi yersiniz. Hiçbir şey yapamazsınız. Bir kere odadan kovuldum. Bizim kurum müdürleri personele lakaytlar. Sağlam sinirleriniz varsa, psikolojiniz kuvvetliyse baş edersiniz. Tutuklu ve hükümlü ile uzlaşmak daha kolay. Tutuklularla bile çatışmaya girdim ama hiçbiri onurumu zedeledi. (İKM 37)

Savcı yanımızdan geçiyor ne günaydın ne iyi günler diyor. Hiçbir şey demiyor. Savcı mahkûma bile memnun musunuz diyor, bize hiç kimse demiyor. (İKM 38)

Savcıyla ilişkimiz yok. (İKM 15)

Savcıyı hiç görmüyoruz. Müdürün amiri de savcı. Müdürün halledemediği konular var. Savcı devreye girmeli. (İKM 16)

İnfaz koruma memurlarının amirleri ile ilişkileri konusunda dile getirdikleri en büyük eleştirilerden bir diğeri de mahpusla aralarında çıkan bir anlaşmazlıkta amirleri tarafından desteklenmemek, sahiplenilmemek, tabii caizse kolaylıkla harcanmaktır. Amirler sorun çözerken çoğunlukla ilgili memura danışmamaktadırlar. Amirlerin özellikle mahpusların önünde kendi personellerini korumamaları memurların mahpuslar arasındaki saygınlığını zedelemekte ve iş yaptırma gücünü zayıflatmaktadır. Amirlerin bu tutumları memurlarda değersizlik hissine yol açmaktadır.

Örneğin bir tutuklu ile sorun yaşandığında amiriniz tutuklunun yanında olabiliyor. Tutuklu yanında bizi rencide ediyor bu durum. Kendimi güvende hissetmiyorum. Romanlar bu konuda en çok sorun yaratanlar. (İKM 8)

Burada bir sorun var ise memura sorulmuyor. Mahkûma biz hayır diyoruz. Direk müdüre çıkıyor. Müdür çağırıyor, o işi yapın diyor. Bu bizim iş yapabilme gücümüzü bitiriyor. (İKM 28)

Ceza infaz personelinin hayır dediği bir şeye müdür izin verince bizim değerimiz kalmıyor. Bizi mahkûm önünde korumuyorlar. (İKM 16)

Amirlerimle ilişkilerim iyi. Şimdiye kadar bir sorun yaşamadım. Ancak dediğim gibi memur mahkûm karşısında her zaman haksız konumda cezaevinde. Daha fazla sorun çıkmasın diye hep idare ediliyorlar. Ben olmaz diyorum baş memur olur diyor. Bu sefer mahkûmun hiç saygısı kalmıyor. (İKM 9)

Memurların görevlerini yaparken ortaya çıkacak bir sorunda amirleri tarafından kollanmayacaklarına olan inançları, cezaevi içinde mahpuslar ile yaşadıkları sorunları ağırlaştırmakta, onları mahpuslar karşısında savunmasız bırakmakta ve yalnızlık hissini güçlendirmektedir.

Burada hiç kimseye güvenme. Kendini tehlikeye atacak şeyi müdürün, savcın dahi emretse, yazılı belge dahi verse yapma. (İKM 30).

Korunup kollandığımı düşünmüyorum. Bir işe girerken arkamda hiç kimse olmadığını düşünüyorum. (İKM 28)

Bazı memurların amirler tarafından kayırıldığı inancı memurlar arasındaki ilişkiyi ve dayanışmayı bozmaktadır.

Hiçbir kurum müdürü ya da yardımcı müdür elamanını asla korumaz. Korunup kollanan bir takım var. Bir kısım da kurum müdürleri tarafından yok sayılıyor. Nazlına nazlına yaparlar. Senelik iznini bile çekinerek alırsın. (İKM 37)

Bakırköy Kadın Cezaevi'nde amirler, özellikle de duygusal kuşatmaya dayalı paternalist bir iktidar (Bourdieu, 1998: 65) kullanan cezaevi müdürü sorun çıktığında sorunları yazıya dökmeden ve olayı büyütmeden halletmeyi tercih etmektedir. Ceza İnfaz Kurumunun erkek yöneticileri kadın mahpusları ve kadın memurları barındıran Cezaevi'nde bir aile ortamı yaratmaya çalışarak, iş ilişkilerinin doğasını değiştirerek, eril tahakküm ilişkilerini yeniden üretmekte ve geleneksel "kol kırılır, yen içinde kalır" mantığıyla çalışanların bireysel ve yasal taleplerini, tepkilerini veya yaşanan sorunları üst makamlara iletmemektedir.

Amirlerimiz fazla mesafeli değil. İlişkilerimiz yakın. Biraz aile ortamı yaratılmaya çalışılıyor. Mahkûmlar ile sorun çıktığında olay geçirilerek hallediliyor. Yasal olarak yeterince korunmuyoruz. Sözlü olarak korunuyoruz. (İKM 12)

Personel burada çok fazla kollanmıyor. Bir sorun çıkmasın yukarılara sorun varmış gibi durmasın diye örtbas ediliyor. (İKM 25)

Personelin gözünde, cezaevi günlük yaşantısı içerisinde mahpusların yarattığı sorunlar çoğu kez büyütülmeden görmezden gelinirken infaz koruma memurlarının ufak bir unutkanlığı, hatası ya da mahpusların gelen herhangi bir şikâyet kolaylıkla soruşturma açılmasına sebep olmaktadır. Haksız sebeplerle de haklarında soruşturma açılabilmesi endişesi memurların ceza infaz kurumuna karşı duydukları güveni zedelerken bu kurumda kendi yerlerini sorgulamalarına sebebiyet vermektedir.

İki kez soruşturma geçirdim. Kızım hastaydı. Cep telefonumu açık olarak cebimde unutmuşum. İçeriye telefon sokmaya çalıştığım gerekçesiyle soruşturma geçirdim. Buradan uyarı aldım. Mahkemeye sevk edildim. Bir yıl bunun stresini yaşadım. İsteseler mahkemeye göndermeyebilirdi. (İKM 24)

Bir kez soruşturma geçirdim. Çocuk koğuşuyla ilgili bir durum oldu. Çocuklar koğuşta cin çağırmışlar, sonra sabah sayımda baktık bunlar ortada yatıyorlar. Dedik ne oluyor, cinlerden korkmuşlar işte, cin bizi dövdü falan. Neyse biz sayımımızı aldık çıktık. Bir hafta sonra öğrendik ki biz onları dövmüşüz. (İKM 11)

Cezaevlerinde herkes herkesten şüphelenmek eğilimindedir (Chauvenet vd., 1994: 180). İnfaz

koruma memurları da bu şüphe sarmalının dışında kalamazlar. Memurlar, özellikle oda ve eklentilerinde ve üst aramalarında buldukları zaman ve cezaevine sokulması yasak olan eşyalarla ilgili olarak, şüpheli konumuna düştüklerini belirtmektedirler. Bu durumun yükselme sınavında ve sicil notları üzerinde doğurduğu etki nedeniyle görevlerini yapmaktan çekindiklerini belirtmektedirler.

Emanet eşyada çalışırken başka cezaevine sevk olan bir mahkûmdan iki ay sonra sim kart çıktı. Bizden bildiler. Biz de cezaevi olarak böyle bir şeyi kabul etmedik. Biz göndereli iki ay olmuş adamı. Siz aramadınız mı? Sonuçta aklandım. (İKM 29)

4.7.Cezaevinde Gündelik Hayat ve İnfaz Koruma Memurlarının Mahpuslar İle İlişkileri

İnfaz koruma memuru cezaevinin gündelik hayatını yönetir. Yemek, kurye, ilaç dağıtımları, mahkeme, hastane çıkışları, görüşler, aramalar, mahpus dilekçelerinin toplanması, mahpusların revire, havalandırmaya çıkışları, çeşitli sosyal, kültürel faaliyetlere, kurslara, derslere katılımları infaz koruma memurlarının gözetim ve denetiminde gerçekleşir. “Cezaevinde düzenin sağlanmasından infaz koruma memurları sorumludur (Chauvenet A., vd. 1993: 351). Memur gündelik hayatı yönetirken ve düzeni sağlarken pek çok yöntem kullanır. Bu yöntemlerin bazılarını kendisinden deneyimli meslektaşlarından öğrenir, bazılarını ise meslekte ilerledikçe, mahpusla ilişkilerindeki deneyimleri arttıkça kendisi geliştirir.

Cezaevinde memurlar ve mahpuslar arasında yapısal karşıtlık güçlü olarak hissedilir. Bu karşıtlık onların aralarında kurulan dengesiz bir güç ilişkisine bağlıdır. Her iki tarafın da farklı beklentileri, farklı yükümlülükleri vardır (Rostaing, 1997: 194). Lhuillier ve Aymard’a göre de cezaevinde her şey mahpus ile infaz koruma memurunu karşı karşıya getirir gibi görünür. Görünüşe göre memurlar denetlemekle, emir vermekle, mahpuslar ise itaat etmek ve katlanmakla yükümlüdürler. Ancak gerçek bu basit karşıtlıktan çok daha karmaşıktır. Gündelik olayların akışı sırasında bu grupların her biri diğeriyle bağımlı hale gelir, karşıtlık bağımlılığa dönüşür (Lhuillier&Aymard, 1997: 15). İnfaz koruma memuru mahpus ilişkisi her an karşılaşılan farklı durumlara göre yeniden tanımlanır. Gece vardiyada kalan memurla, hastalanan mahpusun; kendini kesmeye başlayan mahpusla baş başa kalmış memurun; çocuğu ateşlenmiş anne mahpusla, onu hastaneye yetiştiren kadın memurun ilişkileri farklı tanımlamalar gerektirir. İnfaz koruma memurları her zaman bu karmaşık ilişkiyi yönetebilecek donanıma sahip olarak göreve başlamazlar.

Memurlar göreve başlamadan ve görev sırasında çok az eğitime tabi tutulurlar bu eğitimler de çoğu kez yetersizdir. Görüştüğümüz memurlardan çok azı öfke kontrolü, ilk yardım ya da kendini savunma eğitimi aldıklarını ifade ederken bu eğitimler kurum içerisinde verildiği takdirde görev yerlerini terk ederek eğitimleri izlemekte zorlandıklarını belirtmişlerdi. Mesleğin yaşanarak öğrenildiğini dillendiren memurların pek çoğu özellikle yeni göreve başlayanları mahpus karşısında kendi haklarının ne olduğunu bilmediklerini, cezaevinde sürekli mahpus haklarından bahsedildiğini söylemişlerdir.

Memurlar meslek öncesi ve meslek içi eğitimin yetersizliği sebebiyle mahpusla iletişime geçme konusunda sıkıntılar yaşadıklarını, mahpuslarla güvenlik ve gözetim görevinin gerektirdiği biçimde iletişim kuramadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum bir süre sonra özellikle uzun süreli hapis cezası almış mahpus kişiyle, mahpusun toplumdaki statüsü ve eğitim düzeyi ile bağlantılı olarak şekillenen, nesnellikten uzak bir ilişki modelinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nun çok dilli, çok dinli ve çok kültürlü bir yapısı olan kalabalık bir kurumdur. Cezaevi görevlileri en sorunlu, en zor iletişim kurulabilen üç grubun, terörle mücadele kanunu kapsamında cezaevinde bulunan mahpuslar, yabancılar ve romanlar ya da Kasımpaşalılar diye adlandırılan grup olduğunu belirtmektedirler. Memurlara mahpuslar ile ilişkileri hakkında soru sorduğumuzda cezaevinin sözünü ettiğimiz yapısı içerisinde farklı, zor,

saldırgan mahpuslar ile baş etmekte aldıkları eğitimlerin kendilerine yeterli donanımları sağlamakta ne kadar yetersiz olduğunu tespit ettik.

Biz romanlarla da onların anladığı dilden konuşuyoruz. Romanlar çok agresif. Onlara agresif davranınca kavga çıkıyor. (İKM19)

Kasımpaşalıların laf dinlememesi, kural tanımazlıkları. Hiçbir şey anlatamıyorsun. Kendi bildiğini yapıyor. Onlarla çok zorluk çekiyorum. Farklı özellikleri olan insanlar ile anlaşmak zorunda olmak. (İKM 24)

Siyasi suçlular bizi adam yerine koymuyor. (İKM 3)

Bizi en çok zorlayan grup Kasımpaşalı grup. Gece bizi Kasımpaşalılar rahatsız ediyor. Kendilerini kesiyorlar, hap istiyorlar. Olmazsa başkasını kesiyorlar. Ne kadar uğraşsak laf anlatamıyoruz. (İKM 26)

Yabancılar ve Kasımpaşalılar çok saldırganlar. Terörlere kendileri rahatsız oldukları şeyleri başkalarına yapıyorlar. (İKM 30)

Yaptığımız görüşmelerden ve yukarıda aktardığımız alıntılardan anlaşılacağı üzere her memur çoğunlukla “alttan alarak” kendi yöntemini geliştirmiştir. Ancak zor, farklı mahpuslar ile kurulacak ilişkilerde veya ortaya çıkan sorunları çözmeye cezaevi yönetiminin ya da memurların belli bir yöntemi benimsedikleri söylenemez.

Zor ve farklı mahpuslara daha iyi niyetle ve daha sakin yaklaşmak gerekiyor. (İKM 21)

Yumuşak yaklaşarak hallederim. Canımsın derim. Akıllısın, bir tanesin derim. Sana yakışmıyor derim. O kendiliğinden yumuşuyor. (İKM 34)

Onların dilinden konuşuyorum. Alttan alıyorum, üstten giriyorum. Sert davranmamaya çalışıyorum. (İKM 24)

Herkesin kendi telinden çalmaya çalışıyoruz yeter ki bir olay çıkartmasınlar diye. (İKM 3)

Onlarla daha iyi, onlara nasıl davranacağını biliyorsun. Onları pohpohladığın zaman daha iyi oluyor. O içeride ben dışarıdayım. Ben yaparsam iş olur. Yapmazsam olmaz. O çerçevede iş yapınca aramız iyi oluyor. Böyle düşünmek biraz daha anlayışlı olmayı gerektiriyor. (İKM 14)

Personelin mahpusla ilişkilerini düzenleyen temel ilkeler konusunda en azından söylem düzeyinde, ortaklaştığı belli başlı temalar var. Bunlardan ilki, mahpusla ilişkideki “doğru” mesafeye dairdir. Bu doğru mesafeye göre mahpusla ne çok üstten konuşmak ve mahpusa “sert girmek” iyidir, ne de mahpusla fazla senli benli ve “laubali” olmak iyidir. İkinci olarak, mahpusu dinlemek, anlamaya çalışmak ve kurallar elverdiğince sorununu çözmeye çalışmak ortak bir söylem olarak belirir. Personelin büyük çoğunluğu söylem düzeyinde bu genel çerçeve içinde ortaklaşmış olsa da, söz konusu çerçevenin içeriğini nasıl doldurdıkları ve nasıl hayata geçirdikleri aralarındaki farklılaşmanın da hatlarını belirlemektedir.

Memurlar ile yaptığımız görüşmelerde yükselen eğitim seviyeleri ile birlikte infaz koruma memurundan beklenen cezalandırıcı, katı, otoriter rolü üstlenmediklerini ve mahpuslara karşı zor kullanma yetkilerinin olmadığını ve gerekli durumlarda dahi zor kullanmamak için ellerinden geleni yaptıklarını tespit ettik.

Böyle bir yetki yok. Can güvenliğimiz söz konusu olduğunda var. Ama durup dururken yok. (İKM 15)

Zor kullanma yetkimiz yok. Ama gerekirse aşırıya kaçmadan kullanıyoruz. Özellikle kavgalarda ve mahkemeye giderken (Mahkûmun mahkemeye gitmiyorum deme hakkı yok) (İKM 15)

Zor kullanma yetkimiz var. Mecbur kaldığımız zamanlarda kullanabiliriz ancak çok kullandığımız söylenemez. Çok nadir de olsa zor kullanıyoruz. Koşu boşaltmak vs. için. (İKM 19)

İnfaz koruma memurluğunda görece yeni (0-2 yıl arası deneyim) olan memurların mahpusla ilişkilerinde, daha deneyimli olan memurlara oranla daha belirgin bir tehdit algısı ve kaygı ile birlikte prosedürlerin uygulanmasına yönelik bir beklenti gözlemleniyor. Bu anlamda kendi can güvenlikleri için mahpuslardan gelebilecek tehlikelere karşı daha uyanık olma ihtiyacı, mahpusla olumlu bir ilişki kurma gereğiyle bir arada yürüyerek personel üzerinde bir baskı oluşturmakta; mahpusun hakları personelin yetkileriyle zaman zaman karşıtlık içinde sunulmaktadır. Nitekim bu kategorideki çoğu memur mahpusların beklediklerinden daha rahat, hatta “fazla iyi” koşullarda tutulmaları ve personele oranla daha “fazla” haklarının olması karşısında şaşırıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, mahpusa karşı ellerinde bulunan tutanak tutma yetkisinin, tutanakların bekledikleri oranda işleme konmaması ve karşılığında mahpusa karşı “zor kullanma” yetkisini nasıl kullanacaklarını bilememek işlerini zorlaştırıcı engeller olarak algılanmaktadır:

Örneğin bir tutuklu ile sorun yaşandığında amirimiz tutuklunun yanında olabiliyor. Tutuklu yanında rencide ediyor bu durum. Kendimi güvende hissetmiyorum. (İKM 8)

Mahkûmlarla çok konuşmamaya çalışıyorum. Soru cevap şeklinde. Kendi tercihim. İçeri girdiğimde çay ikram etmek istiyorlar. İçmek istemiyorum. Tokamı istiyorlar mesela. Koşu olmak zor. Sağları solları belli olmuyor. Onları küçümsediğimden değil. İnsanın başına her şey gelebilir. Belki beni gözünü kırpmadan vurabilecek bir kişi karşımdaki. Ama belli etmemeye çalışıyorum. (İKM 4)

Yukarıdaki örneklerde de kısmen görüldüğü üzere mesleğin ilk zamanları, sadece mesleki anlamda bir bocalamayı değil aynı zamanda insani açıdan da cezaevi gerçeğiyle karşılaşma ve anlamlandırma sürecini içeren bir bocalama dönemidir de. Mesleki anlamda mahpusa nasıl yaklaşılağı ve işin nasıl yapılacağı aynı zamanda insan olarak da bu kişilerle ilişkinin yeniden biçimlendirilmesini içeren bir sorgulama ve dönüşümü de kapsar.

Mahkûma yaklaşım zor oluyor. İyi niyetle yaklaşınsanız o sizin iyi niyetinizi suiistimal edebiliyor. Mesafeli olduğumuzda kendimi gaddar gibi hissediyorum. Vicdanım sızlıyor. Kendimi mahkûmun yerine koyuyorum. Mahkûmların kendilerine zarar vermeleri beni etkiliyor. Bazen kendi çocuklarına zarar verdiklerini görünce üzülüyorum. O acıyı hissediyorum. Geçen gün birisi bebeğini yaktı. Gereksiz suçlar için insanlar içeri alınıyor. Buraya girdikten sonra mağdur bile olsa suçlu gözüyle bakılıyor. Herkes tarafından değersizleştiriliyor. (İKM 12)

İlk başladığımda bir tedirginlik vardı üzerimde, o da mahkûmun nasıl biri olduğunu bilmemekten kaynaklanan bir tedirginlik. Ben hepsini psikolojik sorunları olan insanlar sanıyordum. Oysa sonradan gördüm ki, mahkûm da benim gibi biri. [...] Bu insanlar ailelerinden uzak, kiminin ailesi bilmiyor cezaevinde olduğunu, çalışmaya gittim falan diyorlar. Anneleri sitem ediyor, neden hala gelmiyorsun? Diye mesela. Bir hasta veya cenaze olduğunda. Yakınının cenazesine gidemiyor insanlar, çok kötü bir durum, devlet ne kadar iyi bakarsa baksın. (İKM 13)

Memurlukta geçen süre arttıkça, mahpus hem korkulup hem de karşısında kendi iktidarını kabullendirmek gereken ötekileştirilmiş bir varlıktan, daha tanıdık ve rahat ilişki kurulan bir kişiye dönüşür. Memurlukta üç-on yıl arası deneyimi olan memurların mahpuslarla ilişkilerini anlatırken öne çıkardıkları tema ise bu ilişkideki sınırların nerede konacağına dairdir. Deyim yerindeyse yeni personelin mahpusla arasındaki mesafeyi azaltması ve onunla insani ilişki kurmayı öğrenmesi gerekirken, bir sonraki aşamadaki memur için önemli olan artık kurulmuş bu ilişkinin belli bir çerçevenin dışına çıkmamasını sağlamaktır. Çok mesafeli ve tepeden bir bakışın zararı bilinirken, fazla samimi ve içli dışlı olmanın da görevini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmeye zararı olacaktır. Burada artık mahpusla ilişkiyi belirleyen kâğıt üzerindeki bir konumun verdiği yetkiler ya da mahpusa dair önyargılardan ziyade; somut iş deneyiminin verdiği bir “kısmi güven” ilkesi gibidir. Zira memurlar pratikte, kâğıt üzerinde yazılı olduğu şekliyle bir iktidar ve yetki alanlarının

olmadığını, mahpusla ilişkilerin de önemli bir parçasını oluşturduğu bir sistem içinde kendi iktidar ve etki alanlarını oluşturabileceklerini; bunu yaparken de hem kendi pozisyonlarını belirleyen hukuki çerçeveye hem de mahpusla ilişkilerine dayanmak ama ikisine de tamamen güvenmemek gerektiği bilgisini edinmişlerdir.

Tutuklular ile samimi olma, özelini anlatma, tatlı sert ol. Bizim mesleğimiz azıcık bir ihmali kaldırmaz. (İKM 27)

İnfaz koruma memuru dikkatli olmalı. Tutukluyla çok fazla yüz yüze olmamalı. Mesafeyi korumalı. Onlar ilk etapta insanı gözlemliyorlar. Kendi istediklerini yapmadığın zaman her türlü iftirayı atabilecekleri için çok fazla samimi olmamak gerekiyor. Çok da katı olmamak gerekiyor. Yapabileceğin şeyi de yapmak gerekiyor. [...] Herkese aynı şekilde davranmak gerekiyor. Bağırдыңın zaman onlar da bağırıyor. Hiçbir şekilde diyalog kurulamıyor. Sakin yaklaşmak gerekiyor. (İKM 25)

Cezaevi ortamındaki yeni memur-eski memur ayrımında sonuncuyu oluşturan on yıldan daha deneyimli olan memurların mahpuslarla ilişkisine geldiğimizde, bu grubun anlatısında mahpusun psikolojisini bilmek ve mahpusla ilgilenmek, mahpusu alttan almak ve kendilerine karşı kimi tavır ve davranışları görmezden gelerek sorunları yumuşatmak, mümkün olduğunca az tutanak tutmak, son olarak da işini sevmek temalarının ön plana çıktığını görüyoruz:

Diyarbakır'da göreve başlamadan tehdit edildim. Göreve başlayınca terörlere sevdiler. Sevmeyince bu işi yapamazsın. Bu iş insanla devamlı ilişki gerektiriyor. [...] Kişiyeye göre memur kendini hazırlayacak. Bir kere beni dinliyorlar. Aralarında ayırım yapmayacağını biliyorlar. Hiç zor kullanmadım. Daha çok sözle yatıştırmaya, ikna etmeye çalışıyorum. (İKM 32)

Sonuç olarak, deneyimin belli bir fark yarattığı söylenebilir de, personelin mahpusla ilişki tarzında tamamen belirleyici olduğunu iddia etmek yanlış ve aldatıcı olacaktır.

5.SONUÇ

İnfaz koruma memurlarının cezaevi içerisindeki gündelik hayat, özlük hakları, mahpus, meslektaş ve amirleri ile olan ilişkilerinde, taleplerinde ve çalıştıkları kuruma ilişkin eleştirel bakışlarında toplumsal cinsiyet önemli bir fark yaratmamaktadır. Adı geçen konularda, cezaevi gibi eril bir kurumda, tanımı erkekler tarafından, erkek memurlar düşünülerek yapılmış bir mesleği icra eden kadın memurlar cinsiyetlerinden kaynaklanan talepleri ifade etmemişlerdir. Hamile, emziren, ufak çocuğu olan kadın memurlar kendi durumlarına ilişkin özlük hakkı taleplerini dile getirmemişlerdir.

İnfaz koruma memurları mütecanis bir grup oluşturmazlar. Gece ve gündüz çalışanların, gençlerin ve daha tecrübeli memurların, eğitilmiş ve daha az eğitilmiş memurların, sözleşmeli ve kadrolu personelin, kadın ve erkek memurların mesleklerine bakışları, talepleri ve diğer meslektaşlarına bakışları farklıdır. Bu farklılıklar bazen memurlar arasında gerilimlere, çatışmalara neden olur.

İnfaz koruma memurları günlük işlerini çatışmalı ve gerilimli ilişkilerle çevrili olarak yaparlar. Mahpuslarla olan ilişkilerde her an gerilim ve çatışma yaşanabileceği gibi amirlerle olan ilişkiler de gerilime açıktır. Meslektaşlar arası ilişkiler de dayanışma kadar çatışma ve gerilim de içerebilir. Bu gerilimli ilişkilere ek olarak cezaevinin tekinsizliği, ağır iş yükü, çalışma saatlerinin belirsizliği, her çalışan için sıradan kabul edilebilecek haklardan mahrum kalmak giderek gençleşen ve eğitim seviyeleri yükselen genç infaz koruma memurlarının mesleki aidiyetlerini zayıflatmaktadır. Genç ve eğitilmiş memurlar mesleği sahiplenmemekte, cezaevlerinde kendilerine bir kariyer imkanı bulamayacaklarına inanmakta ve yine devlet memuru olarak görev yapabilecekleri başka bir alana geçene kadar mesleklerini işlevsel bir araç olarak görmektedirler. Özlük hakları ile ilgili taleplerin yıllardır tatmin edici bir karşılık bulmaması, yetkililerin konuya olan ilgisizlikleri memurların gelecek planlarını gözden geçirmelerinin önemli sebepleri arasında sayılabilir.

Adalet Bakanlığı ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü yetkililerinin, eğitim seviyeleri yükselen yeni ve genç memurları cezaevlerinde tutabilmek için çalışma koşullarının ve dikey iş ilişkilerinin değişmesi gerektiğini görmezden gelmeleri, iş alım süreçlerinde etkili olan torpilin mesleki eğitim süreçlerine ve cezaevi içerisindeki iş organizasyonuna, izinlere yansması memurların liyakate olan inançlarını zedelemekte ve kırgınlık, kızgınlık, mesleğe yabancılaşma gibi duyguları yaşamalarına neden olmaktadır.

KAYNAKÇA

Bourdieu, P. (1998). *La domination masculine*, Seuil, coll. Liber, Paris.

Boutron, C. & Constant, C. (2014). «Être mère en prison au Pérou : droit au double peine ?», *Champ Pénal/Penal Field*, XI, mise en ligne le 28 mai 2014, consulté le 27 juin 2016. [URL :<http://champpenal.revue.org/8727>; DOI : 10.4000/champpenal.8727].

Chauvenet, A.; Orlic, F.& Benguigui, G. (1994). *Le monde des surveillants de prison*, PUF, Paris.

Chauvenet, A.; Benguigui, G. & Orlic, F. (1993). “Le surveillant de prison: Le prix de la sécurité”, *Revue française de sociologie*, 34 (3): 345-366.

Chauvenet, A. (2006). “Privation de liberté et violence: Le despotisme ordinaire en prison”, *Déviance et Société*, 30 (3): 373-388.

Foucault, M. (2015). *Hapishanenin Doğuşu*, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Lhuillier, D.&Aymard, N. (1997). *L’univers pénitentiaire. Du côté des surveillants de prisons.*, Desclée de Brouwer, Paris.

Merçil, İ. (2018). “Erkek Mesleğinin Kadın İcracıları: Kadın İnfaz Koruma Memurları”. (Ed. Adem Erdem Erbaş), ss.101-103, *Paradigms & Understanding Social Issues*, Ijopec Publication, London.

Malochet, G. (2007). “Des femmes dans la maison des hommes”, *Travail, genre et sociétés*, 17: 105-121.

Pochard, M. (2010). “Les gardiens de prison” *Pouvoir*, 135: 87-99.

Rostaing, C. (2017) « L’invisibilisation des femmes dans les recherches sur la prison », *Les Cahiers de Framespa* [En ligne], 25 | 2017, mis en ligne le 17 mai 2018, consulté le 11 décembre 2020. URL : <http://journals.openedition.org/framespa/4480> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/framespa.4480>

Rostaing, C. (1997). *La relation carcérale. Identités et rapports sociaux dans les prisons de femmes*, PUF, Paris.

Wacquant, L. (1999). *Les prisons de la misère*, Editions Raison d’Agir, Paris.

Yücel, Y.G. (2017). *Kilidin Öte Tarafı Gardiyanlar*, İletişim Yayınları, İstanbul.

Cezaevi Müdürleri ve Politika Yapıcılar için Kadınlar ve Hapsedilme Üzerine El Kitabı. (2008). *Birleşmiş Milletler*, New York.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Resmi Sitesi. <http://www.cte.adalet.gov.tr>. 2011/Ceza İnfaz Kurumları Genel Bilgi.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Resmi Sitesi. <http://www.cte.adalet.gov.tr>. 2018/Ceza İnfaz Kurumları Genel Bilgi.